61237/P

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE HÆMOPTOE.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

THOMAS CAW.

Ex Carolina Meridionali.

Prid. Id. Junios, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXIX.

LIBRARY

316830

ALEXANDRO GARDEN, M. D.

CAROLIPOLI IN CAROLINA MERIDIONALI MEDICO;
VIRO FAMA MERITO SECUNDA,
CUM AMICITIAE QUAE ILLI CUM PATRE
SUO INTERCESSIT,
TUM MULTORUM QUIBUS IPSE AB EO ADFECTUS EST
BENEFICIORUM MEMOR;
ITEM

ROBERTO PHILP,

ARMIGERO,
IBIDEM INCOLAE,
TUTORI SUO NUPER INCORRUPTISSIMO,
OB QUOD, ET MULTA AB EO IN SE COLLATA
ALIA BENEFICIA,
QUORUM NUNQUAM EX ANIMO EXCIDET MEMORIA;
DENIQUE

JOANNI CAW,

PATRUO SUO,
ET

JOANNI CAW,

FRATRI SUO PATRUELI,
SIBI CARISSIMIS IN SESEMPER PIISSIMIS,
HUNC PRIMUM STUDIORUM EXEMPLUM
ANIMO GRATO
D D C. Q.

THOMAS CAW.

DISPUTATIO MEDICA

DE

HÆMOPTOE.

HÆMOPTOE quam tractaturus ſum, eſt ſanguifluxuum Sauvageſianorum, Cullenianorum haemorrhagiarum, genus. De quo priuſquam loquar, pauca totius ordinis communia, quo illuſtrior natura illius ſit, exponam.

HAEMORRHAGIAE, ſeu profluvia ſanguinea, a pathologis in activa et paſſiva diducuntur. Activa cum pyrexia, paſſiva ſine hac, ſunt. Paſſiva ad partium affectus, ut vulnera, eroſiones, vel laxitatem, pertinent. Quae, ut a propoſito aliena, nobis omittenda ſunt; de activorum ordine ſolo loquuturis.

Activae haemorrhagiae in aucta vaſorum actione, unde profluit ſanguis, conſiſtunt. Quae actio aucta eſſe univerſorum vaſorum ſanguiferorum poteſt ; ideoque cum totius corporis aut partis laborantis febre, praeeunte frigore, eſt, quod perpetua pyrexiae nota reperitur. Haec in praeeunte congeſtione poſita ſunt, ut turgentia loci laboraturi vaſa prius plerumque oſtendunt. Eodemque ſpaſmus poſtea et frigoris ſenſus, eum inchoans et totas fere arterias irritans, ſpectant. Sanguis in vaſa quaedam congeſtus creat moleſtiam ; moleſtia reactionem cerebri excitat, in minimorum vaſorum ſpaſmo vel conſtantem vel cum hoc conjunctam. Qua vero ratione fiat, ut ſpaſmum frigus ſeu horror deſignet, non audeo dicere. Sed rem ita eſſe non eſt addubitandum. Haemorrhagia porro cum inflammatione in hoc convenit, quod habitus phlogiſticus eam fere comitatur. Nam, quod nota utriuſque eſt, ſanguis in utroque lympham coagulabilem tendit ſeparare. Solumque

lumque inter utramque hoc intereſſe videtur, quod haemorrhagia in vaſa quorum ſines facilem patefactionem aut ruptionem recipiant, et ſic ſanguinem rubrum effundant; inflammatio in vaſa hoc non patientia, incidunt.

Congestionis cauſa eſt ſanguis inaequaliter in alias partes quam in alias magis tendens. Quod rurſus duabus rationibus fieri poteſt; vel quia aliae partes reſiſtentes ſanguinem ſic dirigunt, vel quia partis laborantis relaxatio, ejus impetui cedens, plus juſto recipit. Quae ſola utique cauſa non eſt.

Nam, cum certus tenſionis modus actionibus, cum totius corporis tum partium, neceſſarius ſit, ita ea nimia ſaepe eſſe periclitatur. Quod ub fit, cum alii morbi plurimi, tum inflammatio et haemorrhagia, prae caeteris incidunt. Neque ſine tenſione, ſeu pleno hoc habitu juſto majore, haemorrhagia, ſaltem paulo major, facile naſcetur.

Sic

Sic tenſa vaſa ſenſibiliora et irritabiliora, adfluente ad ea ſanguine, fiunt. Itaque cerebrum ad reagendum ſtimulatur: quae rurſus reactio ad haemorrhagiam et inflammationem faciendam pertinent.

Verum cum haemorrhagiam faciat habitus inflammationis, alia magis quam alia loca adfectans, licet hinc partium relaxatio, illinc vis reſiſtens hoc regens, quolibet vitae tempore et qualibet in parte fieri et morbum facere, queant; tamen, quia quadam aetate et quibuſdam in partibus progrediente vita id ſaepius fit, ad haemorrhagiam clarius intelligendam, vitae progreſſus ejuſque effectum ad hanc rem conſideranda ſunt.

Vitae progreſſus de quo loquor effectum eſt, varium vaſorum ſanguiferorum libramen. Cujus in certo quodam ſtatu haemorrhagiae origo, nempe congeſtio, poſita eſt.

Congestionis igitur, quo propius em perveniatur, cauſa ad tres ſtatus ſeu

habitus

habitus partium, ratione vaſorum libraminis habita, redit. Nam primum, pars aliqua ejus molis ejuſve denſitatis eſſe poteſt, ut ſibi accommodam ſanguinis copiam ſine diſtentione nimia non recipiat: Secundo, pars eſſe poteſt, quae licet molis et denſitatis idoneae ſit, ob ſui propriam aut aliorum mutationem, plus juſto recipiat: Tertio, ad partem ſolito minus tenſam, aut ſolito capaciorem, nimium ſanguinis confluere poteſt. Atque ii ſtatus in ſanguinis inaequali impetu ita conſtant.

Nam praeterquam, ut ſupra dictum eſt, quod tenſio quaedam ad plenum habitum accedens, totius corporis et partium actionibus neceſſaria eſt; eidem tenſioni ſeu pleneſcenti quaſi, praecipue arteriarum habitui, corporis incrementum debetur; id quod iniens aetas humana ſatis demonſtrare videtur; idem a certo arteriarum et venarum libramine, ratione molis et denſitatis habita, oriri, experimenta Vintringamiana quoque evincunt.

vincunt.

vincunt. Sed is pleneſcens habitus ad morbum prima vitae parte non inſurgit; tum enim arteriae, magis diſtenſiles prae venis, cordis viribus cedunt. Eaedem poſtea, denſiores uſque factae, cordi magis magiſque contra, ſicut et ipſis quoque venis, reſiſtunt, et exquiſite corpus tandem replent. Quod tandem quoque habitum haemorrhagicum adquirit. Quo fit ut haemorrhagiae eo frequentiores ſint, quo propius pubertatem puerilis aetas accedat. Quo maxime tempore ſanguis prae caeteris locis e naribus erumpere ſolet. Jam enim arteriae multum addenſatae, vixque amplius diſtenſiles, hinc actione cordis, illinc reſiſtenti venarum repagulo, valide contra reſiſtunt. Sed in venas tamen, quam cor minus adhuc valentes, cum in illas abundantiae quicquid ſubeſt, conjicere nequeant, necdum alius exitus permittatur; ut vehemens cum corde certamen ſit, abundantia arteriis contineatur, et ſi qui fines eorum ſive exiliores, ſive laxiores paulo, ſeu

alioquin

alioquin obnoxii ſint, ii irruente ſanguine magis periclitentur, neceſſe eſt. Itaque, ut in hac re, concitus brevi per carotides itinere ſanguis cito caput onerat; ſimul, quia rubra capitis vaſa et numeroſa ſunt, et in laxa membrana omnibus capitis vaſis, ſive externis ſive internis adnexa, diſponuntur; ideo eadem abundantiae magis erunt opportuna. Quod autem hic capitis habitus ſubſit, et ſanguis hoc tempore praecipue naribus effluat, id partim conformationi organicae, partim ſanguinis huc impetui, cujus rei reddere rationem non auſim, deberi, haud obſcurum confeſſumque inter medicos eſt. Eſtque haec una libraminis vaſorum mutatio progrediente vita incidens. Cui mox alia, parteſque alias haemorrhagiis adfectura, ſuccedit.

Nam creſcens uſque vaſorum, praecipue arteriarum, vis cordi reſiſtens, ut quaedam vaſa, imo arteriarum ipſarum fines quidam extremi, diſtenti paulatimque pateſcentes, tandem apertis oſculis ſanguinem

guinem profundant, efficit. Quorum vaſorum in numero minimae in utero arteriae, ſic diſtentae laxataeque, abundantiam ſanguinis recipiunt, qua et cordis vi a tergo per conſuetudinem apertae tonum tandem perdunt, et certis circuitibus ſanguinem natura effundunt. Cujus rei cauſa creſcens, indidem haemorrhagiam etiam praeter naturam concitat. Idque in ip is pubertatis temporibus mulieribus a decimo quarto circiter ad decimum octavum aetatis annum incipere quidem ſolet, facitque ut minus quam viri illae aliis deinde haemorrhagiis forſitan plectantur.

Postea, corpore ad vigorem ſuum adpropinquante, quo tempore illud non amplius creſcere, quia vis arteriarum reſiſtens et cordis propulſatrix pari inter ſe diſcrimine libretur, medicorum communis opinio, etiam experimentis Vintringamianis confirmata, eſt; ob hanc ipſam cauſam, quia arteriae amplius non diſtenduntur, ut abundantiae exquiſitae inprimis,

inprimis, ideoque haemorrhagiae ſummum ſit periculum, neceſſe eſt. Quia vero arteriae non ſolum cum corde ſed etiam cum venis exquiſite hoc tempore librantur, omnis ſanguinis abundantia, impetus omnis auctus, in arterias adhuc inclinabunt. Qui habitus ab octodecimo fere ad triceſimum quintum annum perdurat. Quo temporis ſpatio, prout pars quaeque minima prae reliquo corpore eſt, ita his haemorrhagiis maxime periclitabitur; ideoque nulla magis pulmonibus. Quo fit ut haemoptoe circa humanae vitae vigorem intra annos fere deſcriptos mortales adeo infeſtet.

Porro, et hoc tempore elapſo, cum jam arteriae denſitate inſigni, et vi reſiſtendi, ſuperare venas, ſuperare cor incipiant, habitus haemorrhagicus arterioſus paulatim ſe remittit; quaeque circuitibus aut per conſuetudinem redeunt, illius notae haemorrhagiae, perturbato circuituum ordine, infracta conſuetudine, omnino demum deſinunt.

Itaque non ſolum e naribus, e pulmonibus, et ex utero praeter naturam quae ſunt, diu ante reprimuntur; ſed et ex eodem hoc profluvium naturale, copia magis atque magis imminuta, circa quinquageſimum fere annum ex toto demum ſiſtitur. Pro quibus, abundantia ſanguinis jam tum poſt annum triceſimum in venas tranſmutata, contrariae notae, ſcilicet venoſae haemorrhagiae, ſuccreſcunt, et praecipue ab anno modo nominato ad vitae terminum vigent. Idque hac ratione evenit.

Si quo caſu, ut impedita cordis actione ſimilibuſve, in plenis venis ſanguis ſtagnat; ea ſtagnatio ſanguini ex arteriolis extremis in extremas venulas tranſeunti reſiſtit. Cujus eventus duplex eſt.

Primum enim anatomia docere videtur, non minus venulis quam arteriolis extremis, in loco aut circa eum, ubi inter ſe utraeque committuntur, ſua cuique vaſa exhalantia eſſe. Verſuſque vaſcula ea venoſa exhalantia ſanguinem in venulis

lis ſtagnantem poſſe ultro tendere, per eadem effundi, et ſic haemorrhagiam venoſam dare, nihil veri ſimilius eſt. Eſt autem haemorrhagia venoſa, quia et a parte venarum incidit, et a ſanguinis in iis congeſtione oritur.

PORRO, quod magis manifeſtum eſt, venoſa abundantia aut ſtagnatio ſanguini arterioſo reſiſtere, eum per arteriolas exhalantes expellere, et haemorrhagiam ſic quoque efficere, poteſt. Quae, quia impedimento venoſo naſcitur, haemorrhagia quoque venoſa ducenda eſt.

IDQUE utrumque haemorrhagiae genus, licet ſine aucta univerſarum arteriarum actione, ideoque ſine inſigni partis congeſtione haemorrhagiae praeeunte, incidere poſſit; tamen, praeſertim in poſteriore exemplo, tum cordis et arteriarum vis, tum minimarum partis laborantis arteriolarum adaucta actio, ſanguine per exhalantia vaſcula concitato, ad haemorrhaginam faciendam conferunt; verum et hanc haemorrhagiam, cujus ab impedimentis aut abundantia venoſa pendet origo, etiam pro venoſa habemus.

ATQUE

Atque hae haemorrhagiae iis venis prae caeteris uſu venient, in quibus ſtagnationis maximum erit periculum; ideoque prae caeteris venae portarum. Ergo,

Ante omnia a venis hepaticis earumque ramis plenus habitus venoſus, inclinante vita, potiſſimum incipiet; et ob has quidem cauſas. Primum enim hi rami ſine valvulis ſunt; deinde quod hoc incommodi auget, extremi eorum in pendula corporis parte ſiti, ſanguinis recta adſcendentis ponderi neceſſario ſubjacent; tum ipſi, in laxa tela celluloſa diſpoſiti, minus fulciuntur, item ſtercore duro in rectum laxum et ipſum impacto comprimuntur; denique eorundem per rectum, per colon, per magnam meſocoli partem uſque, ad jecoris portam, conjuncta his omnibus incommodis, maxima longitudo eſt. Poſtremo, eodem illud accedit, quod ex omnibus venis cordis et arteriarum vis ad has minime pervenit. Non igitur mirum eſt, ſi et primum et praecipue ſanguis

guis in eos regeſtus creet haemorrhagias. Hinc igitur haemorrhois frequentiſſimus morbus, et quatenus ad inteſtina iidem rami perveniant, hinc quoque morbus niger Hoffmannianus, Sauvageſiana et Hippocratica Melaena, originem trahunt.

Restat alia haemorrhagia venoſa, ſcilicet, ut arterioſa, ex naribus. Nam venae capitis, inclinante aetate humana, praeſertim in ſenectute, maximeque hac infirma, tam quia cordis vis hoc tempore natura debilitatur, tam quia, ut etiam debilius ſanguinem ſurſum ad caput ſuſcitet, neceſſe eſt, repleri, turgere, ſtagnare, et arterioſi ſanguinis adſcenſum impedire, periclitantur. Quo fit, ut ob ſimiles iis, quibus arterioſa incidere dicta eſt cauſas, ſcilicet pervios vaſorum capitis extrinſecus et intus uſus, et laxam eos continentem membranam, venoſa quoque haemorrhagia provectis aut confectis aetate adeo ſaepe incommodet.

Quae abundantia ſanguinis, ſi in vaſa naſi effundi levarique nequit, primum ſeri in cerebrum effuſi, ideoque apoplexiae et comatis cauſa erit; ut multa in cadaveribus viſa a Morgagnio et Lieutodio memorata, et a Culleno noſtro, in praelectionibus ſuper eagrotantes praeterita hyeme in uſum pulcherrime deducta, ut ex diſputatione Godviniana de Epilepſia diſci poteſt, oſtendunt: deinde, eadem aucta cauſa, ipſe ſanguis eodem effuſus haemorrhagiam apoplecticam ſeu apoplexiam ſanguineam Hoffmannianam concitabit.

Ergo ex fluxuum Sauvageſianorum primo ordine, primaque alterius parte, ubi ille undecim ſanguifluxuum vel haemorrhagiarum genera comprehendit, nos ingenioſiſſimum noſtrum et emendatiſſimum praeceptorem Cullenum auctorem ſecuti, quinque, quarum rationem explicavimus, ſcilicet illius haemorrhagiam, noſtram ex naribus haemorrhagiam, item haemoptyſin illius, noſtram haemoptoen, denique menorrhagiam,

menorrhagiam, tum haemorrhoida, poſtremo melaenam, retinenda, judicamus. Quibus haemorrhagiam apoplecticam, ſi non ſuperaddi pro ſexto genere, quia is morbus extrinſecus ſe non prodens, minus manifeſtus eſt, ſaltem cum haemorrhagia e naribus conjungi oportebit.

Contra, ex ſex quae reliqua ſunt Sauvageſianis generibus ſtomacace, haematemeſis, et haematuria, vel vitia organica ſunt vel aliorum morborum partes ſeu ſymptomata. Haepatirrhaea et raro incidit; neque ipſe morbus ſed et aliorum quoque pars reperitur. Et quis, qui non ex aucta vaſorum partis totiuſve corporis actione, ſed aut ex imbecillitate aut noxis extrinſecus advenientibus, eum ortum reputet, abortum pro haemorrhagia activa habeat? In dyſenteria vero ſanguinis profluvium tantummodo ſymptoma eſt, ac ne id quidem neceſſarium; ſiquidem dyſenteria ſine ſanguine profuſo et eſſe poteſt et ſaepe revera eſt.

Haec

Haec de communi haemorrhagiarum natura, ad genus, de quo ſermo futurus eſt, explicandum eo magis praefandum putavi, quod nullum unum, dempta reliquorum ratione, genus mihi bene explicabile videtur. Jamque ad haemoptoen tranſeundum eſt.

HÆMOPTOE

Est ſanguinis rutili plerumque et ſpumei, cum pyrexia, tuſſi comitante, ſputum.

Sub ſputi primam acceſſionem univerſae cutis horror, extremorumque artuum, praecipue pedum, frigus ſentitur. Tergum dolet, membra laſſa gravantur. Ventris murmura, inflatio et durities ſunt. In imo pectore motus undulans cum gravitatis ſenſu percipitur. Ad quae circa praecordia anxietas et nauſea, item pectoris anguſtia et tuſſiendi cupiditas, accedunt. Os ſalem ſapit; et in aſperae arteriae

arteriae tractu titillans pruritus ſanguinem jam ad exitum vicinum praemonet. Poſtremo is, ſtrepente pulmone, anhelante ſpiritu, cum arteriarum percuſſibus celeribus, mollibus, et undoſis, ſpumeus, rutilus, ac coccineus ore erumpit. Quae tamen non omnibus omnia, ſed aliis hominibus aliter uſu veniunt.

QUAE ipſa, ſuppreſſo jam ſputo, eadem, fere cum eodem pulſuum habitu huncque calore comitante, rurſus redeunt. Nonnunquam etiam cum magna febre perque circuitus repetunt. Ea autem febris ſub veſperam plerumque recurrit. Cui frigus intermittentium febrium inſtar, ſubſequente calore et ſputum referente, interpoſito integritatis intervallo, praeit. Neque ejuſdem febris bis die revertentis exempla etiam deſunt.

PERACTO ſputo, anxietas et circa praecordia gravitas fere levantur. Urget tamen tuſſis, eo ſaevior, quo profundius pruritus de quo relatum eſt intus ſubſentitur. Neque et ſomnus non inſince-

rus ſubinde interpellatur. Poſtremo decedens ſputum pituitae viſcidae multum aliquando ore rejectum ſequitur.

Definitio ſupra tradita ad haemoptoen a ſimili quovis malo diſtinguendam ſufficere videtur. Verum nequid, quo illuſtrior ejus natura reddatur, deſit, a tribus aliis haemorrhagiae generibus quemadmodum diſcernenda ſit, oſtendam. A narium haemorrhagia, ubi aliquando exſpuitur quoque ſanguis, in hoc diſtat, quod is non cum tuſſi prorumpit. Idemque ſimul e naſo profluens diſcrimen certum addit. Eandem a ſtomacace, in quo morbo ore etiam ſanguis promanat, pyrexiae ſigna abſentia, neque tuſſis, ſi qua ſimul incidit, ſputum agens, diſtinguunt. Quin et eadem pyrexiae indicia non adparentia, et ſanguis cum vomendi manifeſto impetu niger, alimentive reliquiis commixtis, et ſine tuſſi effluens, haemoptoen ab haematemeſi ſatis ſuperque ſegregant *. Cum reliquis vero,

* Savag. noſ. meth. de haemoptyſi.

ro, quotquot ſunt, morbis nihil commune, ſimilitudinis nihil habet.

Natura haemorrhagiae activae generum, rejectis Sauvageſianis ſex, expoſita eamque in aucta vaſorum partis adfectae actione, ideoque cum pyrexia conſtare monſtrato; ut haemoptoe in aucta eadem arteriolarum pulmonum actione, pyrexia comitante, conſtet, quod praemonitum quoque eſt, neceſſario ſequitur. Quae igitur nota an toti haemoptyſeos Sauvageſianae orbi conveniat, et omnes ejus ſpecies percurrat, quo noſtra morbi generis opinio clarior ſit, deinceps videamus.

Ergo e ſeptemdecim ſpeciebus quas ille conſtituit, nos duodecim, traumaticam ipſius, catamenialem, ſcorbuticam, varioloſam, aſciticam, catarrhalem Bontii, ab hirudine ortam, periodicam, traumaticam Hollerii, calculoſam, ſphacelo pulmonis natam, et ſpleneticam, rejicimus; catarrhalem Galenianam ſeu haemoptyſin Indicam Bontii, ex tuberculo pulmonum

pulmonum genitam, et forſan phthiſicam, addubitamus. Accidentalem et habitualem retinemus. Traumaticam Sauvegeſianam, ab hirudine ortam, traumaticam Holleri, calculoſam, et pulmonum ſphacelo natam, qui nihil aliud quam eorum textura reſoluta aut laxata eſt, quis non e pulmonum corpore vulnerato, contuſo, laeſo, aut relaxato, ideoque vitio organico ortas, nec in ſanguine ad pulmones per cauſas toti corpori communes percito poſitas, primo intuitu cernat? Neque in iis omnibus cum morbo, ac vix poſt eum quidem, pyrexiam, ideoque aliunde, ſiquando innaſcitur, natam video. Igitur omnes hae ſpecies cum paſſivum ſputum tantummodo edant, non ſolum ab hoc genere, ſed et toto haemorrhagiarum ordine, ut ſaepius jam dictum eſt, alienae ſunt.

Porro, quia ſcorbutica, varioloſa, aſcitica, catarrhalis Bentiana, periodica, et ſplenetica ſunt vel ſymptomata vel effecta aliorum morborum, pro morbis non ſunt habendae, nedum pro haemoptoe juſta habeantur. E quibus inſuper ſcorbutica et aſcitica,

aſcitica, ad firmorum laxitatem et extremam horum, ut et humorum, diſſolutionem relegandae, praeterquam quod haec hydropis extremi, illa mali ſcorbuti, ſymptomata ſunt, in paſſivo ſanguinis exitu omnino conſiſtunt. Varioloſam denique, catarrhalem BONTII, periodicam et ſpleneticam, quia prior a variolis confluentibus; altera a catarrho, tuſſi ferina, pleuritide, aut peripneumonia; tertia a haemorrhoide ſuppreſſa; noviſſima ab impedimentis duriſve lienis aliorumve viſcerum tumoribus, pendent; ſui quamque unde ortus eſt morbi ſymptoma aut effectum eſſe, quis non fatebitur? Praeterque hoc, quoniam reliquae tres quibuſlibet pulmonibus et qualibet aetate, dempta communi corporis cauſa ad juſtam haemoptoen neceſſaria, periodica vero poſt aetatem haemoptoe verae arterioſae propriam, eveniunt, hoc etiam nomine ad noſtrum morbum nihil pertinere ducendae ſunt. Quod ſi in nonnullis his ſpeciebus, ut varioloſa, catarrhali,

li, periodica, ſpleneticaque, ſanguis ad pulmones percitatus videatur; tamen, quia id tantummodo caſu et pro tempore, et ex aliena ab haemoptoe cauſa fit, idcirco nihilo magis illae ſpecies pro haemoptoicis veris agnoſcendae ſunt. Quin et, merum ſanguinis ad pulmones impetum auctum non ſatis ad haemoptoen dandam eſſe, poſt modo dicetur.

Quod autem ad catamenialem ſpeciem attinet, mirum mihi videtur quod vir gravis morbis adnumerarit id, quod ne morbum quidem eſſe ipſe non negavit. Praeterea ut morbus ſit, menſtruorum ſuppreſſorum effectus tantum erit, reductiſque unde ortus eſt menſtruis protinus deſiturus. Rejectis igitur reliquis,

E tribus ſpeciebus Sauvageſianis quas addubitavimus, phthiſicam, catarrhalem Gallenianam, quaeque ex tuberculo pulmonum oritur, dubitandi cauſas accipe. Si prius ſigna haemoptoes propria adparuerunt, in ruptam vomicam tuberculumve illa deſinere, ac ſic

quoque

quoque cum iis conjungi potuit; ſi nihil haemoptoicum praeiit, tam phthiſicam ſpeciem, quam ex tuberculo natam, rejicio. Nam, ut vomicam haemoptoe ſubeſſe et ab ea ipſa gigni, mox oſtendere conabor, ita morbo et ſignis ejus praeiens vomica, magnam creat ſuſpicionem, ſputi cauſam ex organico pulmonis vitio ſolo ortam, et haemoptoës verae activae non eſſe originem. Catarrhalis ſpecies, licet veram haemoptoen plurimum ſignis referat, tamen, ſi cauſam ſpectes, eo anceps reperietur, quod catarrhus, diverſus morbus, vel fecit ſputum vel una cum eo incidens propria ſecum ſigna traxit. Neque aliter lis dirimenda eſt, quam ſigna haemoptoës praeierint necne, et aetatis et corporis habitus ratione habita.

Ergo, ut ſententiam meam de omnium viri illuſtris ſpecierum cauſis uno aut altero verbo concludam, tertiae, decimae, duodecimae, decimae tertiae, decimaeque ſextae, cauſas ut in pulmonum propria noxa conſiſtentes, et a communi corporis,

ris, haemoptoës propria, alienas, item quintae et octavae cauſam, quia inſuper a diverſis vitiis pendet, prorſus rejiciendas arbitror. Item e reliquarum quas rejeci ſpecierum originibus ſextam, nonam, undecimam, decimam ſeptimam, decimam quartam, decimam quintam, ita e numero hujus morbi cauſarum tollo, ut nonnullas earum pro cauſis coadjutricibus agnoſcam. et dato habitu in haemoptoën prono, quodammodo occaſionem hujus poſſe offerre, fatear. Sic catarrhus, ſic impedimenta viſcerum, aut ſuppreſſa haemorrhagia, morbum jam aliunde incaſurum impellere poſſunt. Quo autem modo variolae haemoptoën, niſi pulmones obruendo, abſoluta vi agendo, omnia peſſumdando, ac forſitan venenoſa noxa jugulando, cernere non poſſum. Ergo e tanta ſpecierum farragine a viro claro agnita ego primam et ſecundam ſolas agnoſcendas ita judico, ut has ne duas quidem eſſe ſed in unam referendas contendam.

contendam. Atque unam tantummodo haemoptoës ſpeciem eſſe, quaeve ejus natura aut cauſa proxima ſit, ad demonſtrandum jam progredior.

DE CAUSA PROXIMA.

Haemoptoes verae activae ſcilicet phthiſicae naturam more mathematico prius negando, deinde rem ipſam explorando, conſtituere conabor.

Primum igitur haemoptoe quam noxa externa fecit, niſi ea tanta eſt ut ad morbum abſoluta ſit, nullum fere periculum adfert. Aut ſi quando violentiae magnitudine nocet, alia mala non hunc morbum adferendo nocet. Nam ad veram haemoptoen phthiſicam creandam habitu haemorrhagico aliiſque phthiſeos notis ſimul adparentibus opus eſt.

Deinde ne haemorrhagica quidem conditio, ubi caſu ea ſubeſt, neque in pulmonibus quicquam vitiatum eſt, morbum dat.

Siquidem aliarum partium ſanguinis impedimenta hunc ad pulmones percitare, et rupto vaſe etiam effundere, ſed impune ſatis, ſi impedimenta tolluntur, nota ſunt *. Itaque impedita menſtrua leviter nocere, nec haemoptoen phthiſicam dare reperiuntur.

POSTREMO, neque juſtus habitus haemorrhagicus totiuſque corporis communis, ubi in pulmones etiam vitiatos aut male conformatos, ſanguis, ſeminio mali alte in corpore ſito, percitatur, hunc morbum procreat †.

UT igitur habitu haemorrhagico, ut pulmonum vitio aut prava conformatione opus quidem eſt; ita alia conditio mox exploranda, ſine qua morbus eſſe nequit, inſuper requiritur.

QUAE conditio qualis ſit, aut an a medicis explorata, paucis requiram. Medici nonnulli nihil aliud fere ad haemop-

* id. ibid.

† id. ibid.

toen

toen et phthiſin creandam, quam ulcus, ex vulnere per pulmonum mobilitatem biduum aut triduum aperto ſervato, natum requiſiverunt. Quod ita tamen non eſt. Siquidem vulnus pulmonis ſaepe in ulcus lene, et ubi ſuppuratio aeque facile, ac quidlibet qualibet in parte vulnus, conglutinatur, vertitur; idque nullo phthiſeos periculo. Quam rem praeceptor noſter CULLENUS, ut et peripneumoniae ſuppuratae, et congeſtionum non peripneumonicarum, item cyſtidum plurima exempla, ubi humor procreatus bonae notae fuit, aegrotanteſque plerumque convaluerunt, ſaepenumero obſervavit.

CUJUS rei alii medici non ignari, vulnerata vaſa ideo non conglutinari, quia aëri pars aegrotans pateret, nihilo verius exiſtimarunt. Siquidem et externa vulnera, aëri objecta, tamen ſaneſcunt; et ſi vel maxime aër nocere putandus ſit, tamen ab eo pulmones ita tegi ut occaſio ſanaſcendi detur, tot ulcerum vulnerumque,

que, et ipſius haemoptoes, ſanatorum exempla, ſatis ſuperque probant. Ergo alia rei ratio quaerenda eſt.

PERCITATO ad pulmones ſanguine, nec rubrum vas perrumpere valente, exhalatur in corpus pulmonum vapor. Quod cum ab habitu haemorrhagico et ſanguine percitato pendeat, ſi quando hic quoque perruptis vaſis exit, ut illud eo magis ac certius fiat neceſſe eſt. Quem vaporem exhalatum nihil cum bronchiis habere commune, ſtagnantemque varie mutari poſſe, anatomica cognitio docet.

PORRO idem hic vapor in loca vaſis abſorbentibus privata exire poteſt. Nam talia loca ex cellulofa natura conſtantia varia in corpore ſubeſſe, tumores membranulis quas *cyſtidas* Graece dicas, obvoluti, humoremque abſorptioni habilem habentes, argumento ſunt.

QUIN et humor effuſus apſorptioni inhabilis eſſe poteſt. Nam ſtagnando, cum materiae celluloſae ad illum capiendum apta portione coire, ea includi, et ſic

tubercula

tubercula pulmonum efficere, poteſt. Quae quidem tuberculorum, alioquin non bene explicatorum, origo veriſimilis eſt. Eſtque haec una ratio haemoptoes, quae in tabem pulmonum deſinit, explicandae. Nam in longe plurimis exemplis haemoptoe una cum tuberculis eſſe, et ab iis cum haemorrhagico habitu proficiſci, reperitur.

Sed, cum et tubercula diverſa et humor iis concluſus diverſus videantur, qualia utraque ſint deinceps anquiratur.

Quod ad tubercula attinet; cum humor ſcrofuloſus toties glandulas conglobatas alibi occupet, et ſic tubercula creet, ita tubercula pulmonum totidem glandulae conglobatae eſſe dici poſſunt. Reque vera glandulae tales, quae aſperam arteriam ibi, ubi bronchialis eſſe incipit, circumſtent, et inferius etiam proſequantur, non quidem deſunt. Eaedem ſaepe inflammatae et exulceratae eſſe, pulmoneſque labis participes effeciſſe, et veram tabem dediſſe, ſunt repertae. Ea igitur

tenus

tenus glandulae pulmonum conglobatae, tuberculorum et tabis ſedes ita eſſe fatendae ſunt, ut hoc non ſaepius fieri memineris. Nam

Nullus adhuc anatomicus per totum pulmonum corpus iſtas glandulas aut tot ſaltem numero ſubeſſe, quot tubercula ſubſunt, deprehendit. Quocirca inter medicos et pathologos nunc conſtat, tubercula extra glandulas conglobatas eſſe plerumque ſita.

Rursus humor, qui ſive in glandulis iſtis, ſive in tuberculis ineſt, ut conſideretur; quin is ſcrofuloſus ſaepiſſime ſit, non eſt dubitandi locus. Nam et humor ſcrofuloſus, praeterquam quod eas glandulas effuſus ſtimulat, cum in varias alias partes, tum in membranam pulmonum celluloſam ſaepe effunditur, et una cum habitu haemorrhagico tuberculorum fundamentum jacit. Quibus tuberculis ſimiles ipſi tumores ſcrofuloſi eſſe queunt.

Verum,

Verum, quod ad tumores cyſtidibus ſeu membranulis concluſos attinet, prorſus diverſus humor, ac neque ſcrofuloſus neque ſuppurationi aptus, ſed multo potentior et acrior ſtagnando vehementem fermentationem patitur, exulcerat, et a conglutinatione et ſanatione alienus, ob propriam naturam et mutationem quam ſubit multiplicem, non etiam propter pulmonum mobilitatem aut aegram partem aëri objectam eſſe permanet.

Haec de tuberculis, tabis pulmonum origine, dicta ſint. Quae ſicubi explicatu difficiliora ſunt, hac opinione poſita, apte explicabilia videntur; ſcilicet ab effuſionibus quae aliqua ex parte in eodem haemorrhagico habitu, in quo haemoptoe, conſiſtunt, illa quoque pendere. Unde, quare una cum tuberculis haemoptoë incidat, haud inepta ratio redditur. Et ſic quoque tubercula ante haemorrhagiam exiſtere, poſtque eam, gliſcente jam inflammatione, verſis in ulcera tuberculis, et impetu ſanguinis ad vaſa

perrumpenda

perrumpenda ſatis demum valente, frequentiora eſſe poſſunt. Tumores membranulis concluſos humor, quem in aliis partibus vix explicare audeo, in pulmonibus peculiaris creare, habitus haemoptoën inducens, tuberculorum initium dare, hi permanentes irritare et habitum morbo opportunum ipſumque illum procreare, videntur. Et praeter tubercula et ulcera habitus cacochimicus pulmonum ex eadem cauſa forſitan eſſe poteſt.

SEMINIA.

In haemoptoen prae caeteris proni ſunt ii qui mala thoracis conformatione aut natura ſanguinea et plena ſunt. Quales ſunt candidi, roſeis genis labriſque, cute molli et per quam ſanguinis rubor amabiliter traluceat, oculis caeruleis praediti; virilis quam muliebris ſexus; priore vita haemorrhagia pati conſueti; animi adfectibus aut perturbationibus impotenter deditі; hyſterici; a decimo ſexto aut octavo aetatis anno ad trigeſimum quin-

quintum agentes; poſtremo quilibet ſorte naſcendi labem a parentibus acceptam nacti.

POTESTATES NOCENTES.

Licet multas noxas quas pro cauſis Sauvagesius habuit rejecero, tamen, ut dictum eſt, alias reſtrictiore ſenſu, et noſtrae morbi naturae opinioni magis conſentaneo, retinere non dubitavi. Ergo, ubi jam aliunde, ut praemonſtratum eſt, haemoptoes periculum ſubeſt, id auget, et imminentem ultro morbum impellit, quicquid aut ſanguinem percitat aut genus nervoſum ſtimulat. Hujuſcemodi ſunt impedimenta aliarum partium, aut haemorrhagia alibi aut profluvia quaelibet ſuppreſſa; vicina viſcera aut ipſum jecur infarcta; animi affectiones vehementiores aut ſubitae, aut perturbationes graves; vita quieta; victus plenus ac lautus; labor omnis qui nimius ſed non diuturnior eſt, luctantium aut onera tol-

 lentium

lentium niſus; venus ante tempus aut ſupra vires; extremorum artuum aut corporis ſummi ſpaſmus, aut imminuta perſpiratio et pedum frigus; item cibi acres, ut aromata aut condimenta; potiones ſpirituoſae; poſtremo vernorum dierum effectus, quo per novum calorem humores magis rareſcunt quam firma conſtricta iis cedunt; et ſi qua regio aut coeli tractus huic ſimilem effectum praeſtat.

PROGNOSIS.

Haemoptoe, haemorrhagiarum activarum propria, ſicque a nobis tractata, non eundem quem mixta a ſcriptoribus deſcripta eventum habet. Incipiens enim, ut lenior et adminiſtratu facilior eſt, ita non periculo caret; quia, vel antequam ſputum adpareat, tubercula aut ulcera mala fere ſemper ſubſunt; quae difficillime et ſummo negotio, artis et naturae viribus conjunctis, ſuperantur. Provectiore autem morbo, et rubris jam perruptis

perruptis vaſis, cum illa tanto et majora et deterioris naturae ſint, ſalutis minor ſpes eſt. Verum, et ante ſputum et poſt id, rejecti ſacci humorem malum concludentis, et vel ſublati radicitus morbi vel leniti, vitaeque productae, non exempla deſunt.

CURANDI RATIO.

LICET haemoptoen in anguſtius ſpatium quam priores ſcriptores, paſſivis ſpeciebus reciſis, coegerimus, et ad unam ſpeciem quae in ſanguinis abundantia, eaque pulmones praecipue, atque cum haemorrhagico impetu, laceſſente, et tubercula gignente aut ſervante, collocaverimus, ideoque ſanatu ancipitem morbum curandum deſumpſerimus; tamen, ſive venturo malo occurrendi ſive praeſens ſublevandi, ſeu, ſi id quoque fieri potuerit, tollendi ſpes erit, de curandi aliqua, utut miſerabili, ratione nunc agendum eſt.

CURA-

Curationis tria conſilia mihi ad animum adcurrunt; primum cauſas remotas devitare aut vim earum infringere; tum plenum corporis reliqui habitum ſolvere; poſtremo ſanguinem ad pulmones percitatum tardare atque inde revocare, conari.

Primum conſilium in iis prae caeteris, qui vel ſorte naſcendi vel pectoris conformatione, aliiſve notis evidentioribus, in periculo morbi verſari videantur, probabilem locum habet. Ergo ii, cum in pueritia et a primis annis, tum maxime, ubi jam formidabiles pubertatis anni imminebunt, ab omnibus poteſtatibus nocentibus, quae in noſtra manu magis ſunt, cum cura contineantur. Omniaque, quae vel ſanguinem percitent vel genus nervoſum irritent, procul amoveantur. Animus quam maxime quietus, ſerenus, et tranquillus ſervetur, et, ne quando turbetur, curae ſit. Leni ſemper ac modicae exercitationi, ſubito labore aut conatibus nimiis vitatis, conſulatur.

E cujus generibus ambulatio, quae citra laſſitudinem aut cordis percuſſus citatos ſit, bona; melior vectio in equo, melior etiam in rheda eſt. Navigandi enim, quod optimum genus eſt, in morbi jam adparentis tempus, neceſſitas differatur. Calor omnis, inſitum augens, aut cor ſtimulans, magiſque etiam hunc excipiens frigus, extimeſcantur. Cibi lenes e modica materia nec ſtimulantes, potioneſque conſimiles, ſumantur. Et ante omnia ab exitiali conſuetudine, qua plurimos quotidie, aliter ſervandos, e medio rapi videmus, ad ebrietatem et crapulam meraca bibendi, veneno magis et angue, abſtineatur. Nimius veneris ſtimulus caveatur. Haemorrhagiarum et profluviorum quorumlibet, niſi quod morbidis moderandum et obviam eundum erit, ſuppreſſiones prohibeantur aut tollantur. Omnes excretiones, praecipue quae per alvum et cutis ſummae foramina perficiuntur, faciles et apertae ſerventur. 'Haec ſanis adhuc,' ut CELSUS ait, ita 'ſervanda

‘ ſervanda ſunt, ut curandum’ ſit, ne nimis iis inſiſtendo, aut intempeſtivo et temerario de ſani hominis vita ſtudio injecto terrore, ‘ in ſecunda valetudine adverſae ‘ remedia conſumantur.’

Secundo et tertio medendi conſiliis reſpondent eadem fere quae ad morbo occurrendum praecepta ſunt; ſed eo accuratius ac diligentius obſervanda, quo magis in praecipite is eſt, qui jam cum peſſimo morbo conflictatur, quam cui tantummodo ex longinquo periculum metuendum eſt. Hic igitur victus parci exquiſita ratio habeatur; ſiquidem nihil ad corpus attenuandum, et ſanguinis in quolibet corporis loco ſive abundantiam minuendam, ſive ex eodem illius impetum avertendum, quam victus tenuis conſuetudo, efficacius eſt. Quae ſi adverſus tubercula, quo minus decreſcant aut ſolvantur, minus valet aut ſpei minus promittit; tamen per vitae tempus quo haemoptoe et tabis periculum vigent obſervata hoc promittit; ne illa, ſi nondum in

aliquid

aliquid magnitudinis, quae ſpem ſalutis tollat, jam ante excreverint, in amplius deinceps creſcant, et ut vitae producatur, efficit. Materia vero phthiſicis maxime conveniens lactea eſt; quippe quae et ſatis alat, et blanda ſua vi corpus minime irritet. Cujus quod ad temperiem attinet, is calor, qui recens excepti eſt, optimus videtur; ſiquidem frigori et calori nimio medius, et nobis gratus, omni noxae periculo caret. Ob quam cauſam ex matre animante, ſive ea vacca, ſive ovis, ſive capella, ſivi equa, ſive mulier eſt, recens acceptum lac ſumendi conſuetudo, arte calefaciendi conſuetudini praeſtat. Cui cibi generi, ſi quod, praeſertim aeſtivo tempore, addendum eſt, id ex herbarum genere, quae et concoctu faciles neque corpus calefaciunt, et febriculam inter concoquendum minus excitant, trahatur. SAUVAGESIUS cremores dilutos ex oryza, hordeo, avena, pane aqua cocto, potui recte praecipit. Idem in acceſſione "febrilem aeſtum

componendum

componendum, quietem conciliandam, et tempus vaſis ſanguinem perdentibus quo conglutinentur dandum, per juſcula e carne vitulina, vel pullina cum lactuca, vinca, plantagine, ſymphyti radice confecta," quoque admonet.

Item acidi paululo dilutae potiones, quibus refrigeratus aeger recreetur, conveniunt; neque enim tantillum diluti acidi, quantillum permitti ſolet, ac ne major copia quidem ad ulcus aut vulnus conglutinandum poſſe videtur.

Ex exercitationis generibus hoc in loco geſtatio, ſeu corporis totius, quieſcentibus quam maxime muſculis, motus motui horum anteponendus eſt. Ineunte igitur morbo, iter calidis diebus in hac regione, modo ne calor, quod hic quoque aliquando fit, nimius ſit, facere equo utile eſt, utilius rheda; nam omnis laſſitudo nocet, quae pleriſque imbecillis equo vectis tamen contingit. Nave vero vehi, quo corpus aſſidue noctes atque dies, quietiſſima vi muſculoſa, agitatur, quodque corpus eo motu minime

me inſuper aeſtuat, in iiſdem calidis tempeſtatibus, omnibus geſtationis generibus antecellit. Neque hoc ratio non probat, et experientia et uſus firmant.

Neque per victus et exercitationis rationem calor, ſed et coeleſtis, dempta eorum ratione, vitetur; maximeque ejus ac frigoris inter ſe viciſſitudines. Ab iis ergo, quibus ex hac inſula valetudinis cauſa, hoc morbo laborantibus, proficiſcendum eſt, praecipite aeſtate aut ineunte autumno in Galliam, Italiam, aut Luſitaniam, migretur, illic hyems exigatur, ubi patriae frigus hyemale cum commodo vitabitur. Redeundumque vere novo domum, ubi frigore patriae pejor, illorum locorum ardor, cum pari aut majore fructu, fugiendi copia dabitur. Nihil enim eorum conſilio inconſultius eſt, qui, praeter hiemes in illis continentis tractibus exactas, etiam aeſtatem cum certa et ſubita pernicie, licet in patria per annos forſitan ſuperſtitibus eſſe licuerit, tranſigere non metuunt.

Porro, ſanguinis detractione pulmonum turbas et ſputum levare convenit. Nam adeo ſaepe haemorrhagia inſtat, idque periculi intentat, ut praeſentis hujus auxilii neceſſitas exiſtat. E brachio inciſa vena ſanguinem quarta quavis hora adimendum Sauvagesius judicavit. Cujus utique nulla certa hujuſmodi norma eſſe poteſt, cum plus aut minus pro mali vehementia et hominis viribus, ſaepiuſque aut rarius, auferri oportere manifeſtum ſit, reſque e medici praeſentis judicio pendere fere ſoleat; niſi quod, praeter virium rationem, donec cruſta ſanguinis detracti decedat, et vel ſputi vehementia vel hoc ex toto deſinat, ab opere non deſiſtendum videatur.

Sanguinem etiam a pulmonibus avertunt, et ad ſummum corpus emetica derivant *. In quem finem compluribus, quae conveniunt hoc tempore, tartarum emeticum anteponitur; quippe quod parvis doſibus, ſed ſaepius datum, ſine vomitu, hic inutili, nauſeam movendo ad cutis

* Cul. loc. rel.

tis foramina potenter, ſanguinem, vixque citatum, a pulmonibus derivat. Praeter autem ſupra purgantia, etiam

INFRA quae leniter purgant, aut alvum ſaltem facilem mollemve ſervant, non vituperandum ſunt auxilium. Quem in uſum pulpa caſſiae, tamarindi, flores perſicorum, ſulphuris, et manna, haud improſpere adhibentur. Eo autem magis a dura alvo metuendum eſt, quod nihil magis ad pulmones ſanguinem impellit, nihil eos magis adimplet. Ergo et liquoribus in eam immiſſis mollitiei ejus conſulendum eſt.

NEQUE ſanguinis non impetum in pulmones imminuunt veſicatoria. Quae, quo propius partem laborantem imponuntur, eo plus auxilii promittunt.

POSTREMO, ad conſuetudinem qua ſanguis ad pulmones ruit demendam, fonticuli accommodantur. Quae, ut quam diutiſſime permanent, ita maxime optatum effectum et certiſſime praeſtant. Neque utrorumvis, ſive veſicatoriorum

niſi

niſi mora breviſſima, ſive fonticulorum, ſtimulus incommodo ulli fere, moleſtiae ulli reperitur; utpote qui, parte exiguae objectus, ad univerſum nervorum genus, ideoque ad cor, non perveniat.

FINITIS jam non quae dicenda de optimo argumento erant, ſed quae, urgentibus improbis artificibus qui proelum adminiſtrant, et ad auctoritatem duram, nam certe, faciles alioquin,

—placidaſque virum deus obſtruit aures,

provocantibus, dici a territo juvene ſcribendique rudi poterant; meis medicinae et aliis hic praeceptoribus, ob pulcherrimum donum, formatum literarum diſciplina et ſcientiae morumque praeceptis pectus, quae optimis parentibus debentur, gratias ago. CULLENO autem, cui ipſa malorum invidia,

—In fragili quaerens illidere dentem,
Offendit ſolidum,

nihil

nihil aliud ſuperaddo, niſi me pulcherrimi argumenti materiam ab eo acceptam, partim cauſa modo relata, partim ob addendi ſtudium, partim propter annos juveniles, omnibuſque magis, per ingenii defectum, foede corrupiſſe. Neque tam mea, quam illius cauſa, ne praeter audendi temeritatem, etiam ingrati animi et illi oneri eſſe viderer, hoc fatendum putavi; ſimul ut, honeſto exemplo propoſito, aliorum ignorantiam aut perverſam diligentiam, qui CULLENO officioſe quod ſuae ſtultitiae ſine invidia debebatur dabant, reprehenderem; aliorum adrogantiam animumve beneficii parum memorem, qui ſi quid novi, ingenioſi, aut etiam a graviſſimis Europae medicis ſummiſque viris, praetervifum eſſet, vix aut non omnino illo nominato, ipſa luce et omnibus condiſcipulis palam, ſi ſemel hac urbe exiiſſent, ſibi ſcilicet vindicabant, ignominia digna notarem.

FINIS.